

Antonia OrduljFilozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
antoniasvetic@gmail.com

UDK 811.163.42'243:81'367.4

DOI: 10.4312/vestnik.10.133-153

ANALIZA ODGOVORA IMENSKIH KOLOKACIJA KOD NEIZVORNIH GOVORNIKA HRVATSKOGA JEZIKA

1 UVOD

Kolokacije su na važnosti počele dobivati 50-ih godina 20. stoljeća zahvaljujući predstavniku Londonske lingvističke škole Johnu R. Firthu (1957). Od toga vremena postaju predmetom brojnih rasprava te im se sve više pristupa iz primijenjenolingvističke perspektive. S obzirom na njihov lingvistički, a iznad svega komunikacijski potencijal kolokacijama se sve više posvećuje pažnje u okviru procesa ovladavanja inim jezikom (OVIJ). Kolokacije su u OVIJ-u prepoznate kao leksički fenomen koji doprinosi razvoju fluentnosti i vještine čitanja dok uporaba strukturno i semantički različitih vrsta kolokacija doprinosi zanimljivijem stilu u usmenoj i pismenoj proizvodnji kod neizvornih govornika.

Kolokacije se u lingvističkoj literaturi definiraju na različite načine. Blagus Bartolec (2014) ističe značenjske odnose među kolokacijskim sastavnicama u hrvatskom jeziku te formalne kriterije (vrsta riječi, morfološka, tvorbena i sintaktička obilježja) kao najvažnije u određenju kolokacija. Struktura kolokacije sastoji se od osnove koja se smatra značenjskom dominantom te kolokata koji predstavlja promjenjivu sastavnicu koja jasnije određuje osnovu te sužava značenje leksičke sveze. U ovom je radu osnova imenica, a kolokat pridjev, a o definiciji kolokacija govori se detaljnije u poglavlju o kriterijima za odabir kolokacija u ovom istraživanju.

2 KOLOKACIJSKA KOMPETENCIJA U HRVATSKOM KAO J2

Kolokacije su se u hrvatskom jeziku ponajprije istraživale s leksikografskoga te općelingvističkoga aspekta (Blagus Bartolec 2014) dok su radovi koji se bave ovladavanjem kolokacija još uvijek rijetki i kod izvornih (J1) (Ordulj i Cvikić 2017) i kod neizvornih (J2) govornika hrvatskoga jezika (HJ) (Ordulj 2017). U okviru leksikografskoga te općelingvističkoga poimanja kolokacija važno je spomenuti vrlo vrijedan rad Blagus Bartolec (2014). Autorica je, osim definicije, ponudila i prvu detaljniju podjelu imenskih kolokacija u hrvatskom kao J1 s obzirom na formalne i značenjske kriterije. Osim spomenutoga

rada, u hrvatskom kao J1 istraženi su i čimbenici koji utječu na uporabu kolokacija (Ordulj i Cvikić 2017). Rezultati istraživanja pokazuju da izvorni govornici HJ-a ostvaruju najvišu točnost odgovora za kolokacije visoke čestote i jake asocijativne snage, što je u skladu s uporabno utemeljenim teorijama „prema kojima različite vrste čestote utječu na usvajanje jezičnih jedinica i obrazaca“ (Ordulj i Cvikić 2017: 26). Morfološka obilježja nisu se pokazala važnim čimbenikom kod izvornih govornika jer je njihov morfološki razvoj završen, no upravo ovaj čimbenik uz asocijativnu snagu ukazuje na razlike u ovladanosti kolokacijama između izvornih i neizvornih govornika na razinama B1 i B2 u hrvatskom kao J2. Drugim riječima, morfološka su obilježja i čestota najvažniji čimbenici u uporabi kolokacija u hrvatskom kao J2 kod govornika razine B1. Neizvorni govornici razine B1 pokazuju bolju proizvodnju kolokacija u morfološki neobilježenom padežu nominativu u odnosu na kolokacije u kosim padežima. Kod neizvornih se govornika razine B1 asocijativna snaga kolokacijskih sastavnica nije pokazala značajnim čimbenikom (Ordulj 2017). S druge strane, govornici razine B2 u hrvatskom kao J2 pokazuju podjednaku ovladanost kolokacijama u nominativu i kosim padežima te su se čestota i asocijativna snaga pokazale najznačajnijim čimbenicima uporabe kolokacija na ovoj razini. S obzirom na to da neizvorni govornici razine B2 ostvaruju najvišu točnost odgovora za kolokacije visoke čestote i jake asocijativne snage te morfološka obilježja nisu utjecala na uporabu kolokacija na ovoj razini, moguće je povući paralelu s izvornim govornicima HJ-a koji pokazuju isti obrazac uporabe kolokacija. U odnosu na neizvorne govornike razine B2, a posebice izvorne govornike HJ-a, neizvorni govornici razine B1 pokazuju da još uvijek nisu ovladali imenskom i pridjevskom deklinacijom HJ-a pri čemu ni predvidljivost, odnosno asocijativna snaga kolokacija nema značajniju ulogu (Ordulj 2017). Utjecaj je asocijativne snage te čestote kolokacijskih sastavnica, osim u hrvatskom kao J1 i J2, potvrđen i u drugim jezicima, posebice u engleskom (Siyanova-Chanturia 2015; Siyanova i Schmitt 2008). Shodno tome, dominacija je kolokacija visoke čestote i jake asocijativne snage potvrđena i u pisanim radovima kineskih studenata talijanskoga jezika na početnoj razini (Siyanova-Chanturia 2015). Ipak je potrebno istaknuti da istraživanja za engleski kao J1 i J2 pokazuju da je obrada kolokacija u izvornih govornika u prvom redu pod utjecajem asocijativne snage jer kolokacije usvajaju nesvjesno oslanjajući se na jezičnu intuiciju. Neizvorni se govornici pak oslanjaju ponajviše na čestotnost leksičkih jedinica, što je u skladu s uporabno-utemeljenim teorijama, ali i činjenicom da neizvorni govornici nemaju u potpunosti razvijenu jezičnu intuiciju, često nisu dovoljno izloženi kolokacijama u prirodnom okruženju J2 te ih, shodno tome, ne percipiraju kao (veće) leksičke cjeline, nego kao pojedinačne leksičke jedinice (Durrant i Schmitt 2009; Siyanova i Schmitt 2008; Ellis i suradnici 2008). Naposljetku, istraživanje je kolokacijske kompetencije u hrvatskom kao J1 (Ordulj i Cvikić 2017) i hrvatskom kao J2 (Ordulj 2017) pokazalo da širi kontekst nema značajniji utjecaj na uporabu kolokacija u HJ-u. Radove su o kolokacijama u hrvatskom kao J2 ponudili i Petrović (2007) te Burić i Lasić (2012). Petrović (2007) raspravlja o vrstama zadataka pogodnima za uvježbavanje kolokacijske

kompetencije dok Burić i Lasić (2012) analiziraju udžbenike za hrvatski kao J2 s obzirom na vrste zastupljenih kolokacija te pokazuju da su u analiziranim udžbenicima najzastupljenije kolokacije sa strukturom pridjev+imenica.

S obzirom na nedostatak radova o ovladanosti kolokacijama u hrvatskom kao J2, u ovom će se radu analizirati vrste odgovora kod imenskih kolokacija ne bi li se dobio jasniji uvid u probleme u uporabi kolokacija na razini B1 i B2 u hrvatskom kao J2. Rezultati će istraživanja donijeti novi uvid u probleme ovladavanja kolokacijama u hrvatskom kao J2.

3 KOLOKACIJSKA Odstupanja u J2

Analiza je kolokacijskih odstupanja jedna od najčešćih tema lingvističkih radova, posebice za engleski kao J2. S obzirom na to da je ovladavanje inim jezikom vrlo složen proces, stupnjevito po svojoj naravi te pod utjecajem različitih čimbenika, pojava je odstupanja na svim jezičnim razinama u J2 sasvim očekivana pojava. Vokabular je najopsežnija sastavnica koju treba obraditi i kojom neizvorni govornik treba ovladati te posebno mjesto unutar leksičke kompetencije pripada upravo kolokacijama. Gitsaki (1999) smatra da je razvoj kolokacijske kompetencije stupnjevito te pod utjecajem različitih čimbenika poput izloženosti kolokacijama, strukturne i semantičke složenosti kolokacijskih vrsta te razlika u odnosu na materinski jezik. Pogledaju li se radovi za engleski kao J2 razvidno je da je udio kolokacijskih odstupanja dosta velik te iznosi čak 57 % (Gilquin 2007). Među najčešćim se odstupanjima nalaze negativan prijenos, uporaba sinonima i bliskoznačnica (engl. *approximation*) (Koya 2003; Gilquin 2007; Phoocharoensil 2011; Miščin 2012; Shooshtari i Karami 2013), a također se susreće kovanje novih riječi (Huo 2014; Cao i Nishina 2007), preopćavanje (engl. *overgeneralization*) (Hussein 1990), kolokacije izvan raspona (Miščin 2012) te uporaba pogrešnih vrsta riječi u odabiru kolokacijskih sastavnica (Miščin 2012; Cao i Nishina 2007). Nesselhauf (2003) navodi da je moguće i preklapanje više vrsta odstupanja. Izostanak potpunih prijevodnih ekvivalenata kolokacija između J1 i J2 često dovodi do negativnoga prijenosa. Shooshtari i Karami (2013) smatraju kako pojavi negativnoga prijenosa pogoduju značenjske i kulturne razlike među leksičkim jedinicama. Shodno tome, kada se neizvorni govornici ne mogu sjetiti ciljane kolokacije, često se koriste strategijom izbjegavanja odgovora (Shooshtari i Karami 2013) ili se oslanjaju na sinonime (Koya 2003). Miščin (2012: 121) zaključuje da se u engleskom kao J2 kod hrvatskih studenata medicine pored negativnoga prijenosa (28 %) najčešće pojavljuju bliskoznačnice (36 %), odnosno aproksimacije pri čemu se „student koristi kolokatom koji je približan ciljanom kolokatu“ te kolokacije izvan raspona (24 %). Nepoznavanje kolokacijske strukture ili preopćavanje pojave su zabilježene kod studenata engleskoga kao J2 iz Jordana (Hussein 1990), Tajlanda (Phoocharoensil 2011) i Kine (Huo, 2014). Vrlo zanimljivo istraživanje o kolokacijskim odstupanjima kod kineskih učenika japanskoga jezika ponudili su Cao i Nishina (2007). Analizom kolokacija sa

strukturu pridjev+imenica, Cao i Nishina (2007) izdvajaju dvije kategorije odstupanja. Semantička se odstupanja odnose na one leksičke sveze koje nisu često u uporabi te čija je uporaba kulturno i metaforički obojena. Unutar formalne kategorije odstupanja nalaze se leksičke jedinice koje ne postoje u japanskom jeziku te je upravo zato često doslovno prevođenje, pojava novotvorenica ili uporaba pogrešnih vrsta riječi. Pojavu novotvorenica potvrđuje i Huo (2014) u pisanim radovima kineskih studenata engleskoga kao J2, a oslanjanje je na pogrešne vrste riječi primjetno i kod hrvatskih studenata u engleskom jeziku medicinske struke (Miščin 2012).

Hussein (1990) smatra da je pojava kolokacijskih odstupanja iznad svega uvjetovana nedovoljno razvijenom vještinom čitanja te činjenicom da se ovladavanje leksičkom sastavnicom, a posebice kolokacijama često zanemaruje, što potvrđuju i druga istraživanja (Jaén 2007; Koya 2003; Gitsaki 1999).

4 CILJ I HIPOTEZA

Temeljni je cilj ovoga rada ispitati zastupljenost pojedine vrste odgovora/odstupanja kod imenskih kolokacija u zadacima popunjavanja praznina u hrvatskom kao J2. S obzirom na to da slični radovi o imenskim kolokacijama u hrvatskom kao J2 izostaju, teško je pretpostaviti koja će vrsta odgovora prevladati. No, uzimajući u obzir analizu vrsta odgovora u hrvatskom kao J1 (Ordulj i Cvikić 2017) te rad o čimbenicima (čestota, asocijativna snaga, morfološka obilježnost) koji utječu na uporabu kolokacija u hrvatskom kao J2 (Ordulj 2017) postavljena je sljedeća hipoteza:

H1. Od netočnih odgovora na obje će razine prevladati vrsta odgovora kolokati izvan konteksta (KIK) u svim zadacima popunjavanja praznina.

5 METODOLOGIJA

5.1 Ispitanici

Prvi se dio istraživanja odnosi na procjenu asocijativne snage kolokacijskih sastavnica s izvornim govornicima hrvatskoga jezika. Istraživanje se svelo tijekom zimskoga semestra ak. god. 2015./2016. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, a uzorak je obuhvatio 50 ispitanika.

Drugi se dio istraživanja proveo tijekom zimskoga semestra ak. god. 2015./2016. u Croaticumu – Centru za hrvatski kao drugi i strani jezik pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Uzorak je obuhvatio 70 polaznika kolegija *Jezične vježbe iz hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika* na razinama B1, B1+, B2, B2+. S obzirom na to da su se sve analize radile na grupnim podacima, ispitanici su podijeljeni u dvije grupe – B1 (niža razina) i B2 (viša razina). Struktura uzorka je vrlo heterogena te podrazumijeva

različitu zastupljenost ispitanika prema spolu, razini jezičnoga (pred)znanja i različitim materinskim jezicima. U istraživanju je sudjelovalo 29 ispitanika i 41 ispitanica u dobi od 18 do 70 godina. U istraživanju su sudjelovali ispitanici sljedećih materinskih jezika: poljski (12), španjolski (12), engleski (8), njemački (5), arapski, japanski, francuski, mađarski i talijanski po 3 ispitanika, makedonski, perzijski, ruski i slovački po 2 ispitanika te albanski, armenski, češki, danski, korejski, portugalski, rumunjski, turski i ukrajinski s jednim ispitanikom (1).

5.2 Prikupljanje i kriteriji za odabir kolokacija u istraživanju

Odabir se kolokacija u istraživanju odvijao prema unaprijed određenim kriterijima. Shodno tome, na samom je početku istraživanja bilo potrebno odrediti definiciju kolokacija u hrvatskom jeziku. Uzimajući u obzir formalne i značenjske kriterije, pod kolokacijama se u ovom radu podrazumijevaju leksičke sveze nastale sintagmatizacijom pri čemu se leksičke jedinice udružuju u novo, kolokacijsko značenje s obzirom na komunikacijske potrebe govornika. Strukturu kolokacije u ovom radu čini imenica kao osnova i značenjski nositelj te pridjev kao kolokat, odnosno promjenjiva sastavnica koja pobliže određuje značenje osnove. Spomenuti se tip kolokacija temelji na binarnoj podjeli kolokacijskih sastavnica (osnova+kolokat) te je pogodan i za korpusnu analizu.

Imenske su se kolokacije ekstrahirale iz eseja studenata kolegija *Jezične vježbe iz hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika* na razini B1 i B2. Ukupno je analizirano 300 eseja različite tematike. Svi su eseji dio prvoga *Učeničkoga korpusa hrvatskoga kao inoga jezika* – CroLTeC (Mikelić Preradović i sur. 2015) koji predstavlja prvi i jedini računalni korpus za hrvatski kao J2. CroLTeC ima 1,054.287 pojavnica te je dio korpusa dostupan od studenoga 2017. na poveznici: <http://teitok.iltec.pt/croltec/index.php?action=home>. CroLTeC je uvršten na svjetsku listu učeničkih korpusa Sylviane Granger (<https://uclouvain.be/en/research-institutes/ilc/cecl/learner-corpora-around-the-world.html>). Ovjerenost se kolokacija provjerila u *Velikom rječniku hrvatskoga standardnoga jezika* (Jojić 2015) i Anićevu (2003) *Velikom rječniku hrvatskoga jezika* te hrWaC-u (Ljubešić i Erjavec, 2011). Riječ je o najvećem web korpusu hrvatskoga jezika s ukupno 1,9 milijardi pojavnica.

Pored značenjskih i formalnih obilježja za odabir je kolokacija u ovom radu bila važna i njihova čestota koja se provjerila u korpusu hrWaC (Ljubešić i Erjavec, 2011). Čestotnost se leksičkih jedinica smatra jednim od najvažnijih kriterija za odabir leksičkih jedinica koje će se obrađivati, a potom i procjenjivati u J2 (Jaén 2007; Nation 2001; Read 2000). Potrebno je spomenuti da za hrvatski kao J1 i J2 ne postoji kolokacijski rječnik te su jezični resursi, posebice za hrvatski kao J2, ograničeni te je upravo iz toga razloga čestotu prikupljenih kolokacija bilo potrebno provjeriti u korpusu za izvorne govornike, iako istraživanja ukazuju da čestota leksičkih jedinica i sveza u izvornih govornika ne odražava nužno realnu čestotu i kod neizvornih govornika. Drugim riječima, leksičke jedinice i sveze koje nisu

čestotne za izvorne govornike mogu biti puno češće u uporabi kod neizvornih govornika i obrnuto (Fernández i Schmitt 2015). S obzirom na čimbenik čestotnosti, kolokacije su u ovom radu podijeljene u dvije grupe – kolokacije više (VČ) i niže (NČ) čestote.

Posljednji je kriterij za odabir kolokacija u istraživanju asocijativna snaga kolokacijskih sastavnica. Leksičke se jedinice koje se uobičajeno supojavljaju u mentalnom leksikonu udružuju u asocijativne nizove te ih je neizvorni govornik u mogućnosti uvijek iznova prizvati u određenoj komunikacijskoj situaciji. Upravo zato ovladavanje se kolokacijama može opisati kao asocijativno učenje (višečlanih) leksičkih sklopova (James 1950; Pawley i Syder 1983). Shodno tome, kako bi se dobio uvid u asocijativnu povezanost kolokacijskih sastavnica, u ovom radu provelo se predistraživanje s izvornim govornicima HJ-a koji su snagu kolokacijskih sastavnica procjenjivali na skali od 1 do 5. S obzirom na vrijednosti aritmetičke sredine, kolokacije su grupirane u dvije grupe – jače (JAS) i slabije (SAS) asocijativne snage. Kolokacije jače asocijativne snage karakterizira jača predvidljivost, odnosno kolokacijske su sastavnice zamjenjive s ograničenim brojem leksičkih jedinica (*osnovna škola*). S druge strane, za kolokacije je slabije asocijativne snage karakteristična slabija predvidljivost, odnosno moguće ih je zamijeniti s većim brojem leksičkih jedinica (*bijelo brašno*). Asocijativnu su snagu kolokacija u ovom radu procjenjivali izvorni govornici jer su dosadašnja istraživanja na izvornim i neizvornim govornicima pokazala da je uporaba kolokacija kod izvornih govornika u prvom redu pod utjecajem asocijativne snage jer su im više izloženi te ih usvajaju intuitivno. Neizvorni se govornici u prvom redu oslanjaju na čestotu pri obradi kolokacija dok im je za uporabu kolokacija s obzirom na čimbenik asocijativne snage potrebno više vremena, što uključuje i veću izloženost u prirodnom okruženju J2 (Durrant i Schmitt 2009; Siyanova i Schmitt 2008; Ellis i suradnici 2008).

Naposlijetku, važno je spomenuti da su se i čestota i asocijativna snaga kolokacijskih sastavnica pokazale važnim čimbenicima u ovladavanju imenskim kolokacijama u hrvatskom kao J1 (Ordulj i Cvikić, 2017) te hrvatskom kao J2 (Ordulj, 2017).

5.3 Instrumenti

Produktivno se znanje imenskih kolokacija u hrvatskom kao J2 provjerilo trima zadacima popunjavanja praznina. Kako bi se ispitao utjecaj morfološke obilježenosti na uporabu kolokacija, ispitanici su rješavali zadatke popunjavanja praznina u kojima su kolokacije bile prezentirane u užem kontekstu, odnosno u izoliranim rečenicama. Riječ je o dva zadatka pri čemu je u jednom zadatku bilo dvadeset kolokacija u morfološki neobilježenom padežu nominativu, a u drugom istih dvadeset kolokacija, ali u kosim padežima.

- (1) Najpoznatije DRUŠTVENE mreže i servisi koji služe za međusobno povezivanje korisnika i prijenos multimedijских sadržaja su Facebook, Twitter, You Tube i Skype.

- (2) Među najpoznatijim DRUŠTVENIM mrežama i servisima koji služe za međusobno povezivanje korisnika i prijenos multimedijских sadržaja su Facebook, Twitter, YouTube i Skype.

Osim uporabe kolokacija u užem kontekstu, istražila se i uporaba kolokacija u širem kontekstu. Drugim riječima, kolokacije su bile prezentirane u kraćem tekstu o prehranbenim navikama Hrvata. Zadatak s kolokacijama u širem kontekstu dijelio je deset istih kolokacija sa zadatkom s kolokacijama u kosim padežima te je, također, imao i deset novih kolokacija.

U svim su zadacima zastupljene kolokacije različite čestote i asocijativne snage te je uvijek bila ponuđena osnova, a ispitanici su trebali pokazati produktivno znanje kolokata (pridjev). Za obradu je rezultata korišten statistički paket Statistica.

5.4 Postupak provedbe istraživanja

Istraživanje se provodilo prema unaprijed određenoj shemi. S obzirom na to da su zadaci s kolokacijama u kosim padežima i širem kontekstu dijelili deset istih kolokacija, a u prvom su zadatku kolokacije bile samo u nominativu, svi su se zadaci morali dijeliti pojedinačno te je redoslijed zadataka i kolokacija u zadacima variran. Svi su ispitanici rješavali zadatak s kolokacijama u širem kontekstu, no za zadatke s kolokacijama u nominativu i kosim padežima ispitanici su bili podijeljeni u dvije grupe. Ispitanici su potpisali informirani pristanak za sudjelovanje u istraživanju. Sudjelovanje je u istraživanju bilo anonimno i dobrovoljno. Drugim riječima, svi su ispitanici imali lozinke te su bili informirani o ciljevima i ishodima istraživanja.

6 REZULTATI

6.1 Analiza vrsta odgovora u zadacima popunjavanja praznina

Analiza vrsta odgovora obuhvatila je ukupno tri zadatka popunjavanja praznina: 1) izolirane rečenice s kolokacijama u morfološki neobilježenom padežu nominativu; 2) izolirane rečenice s morfološki obilježenim kolokacijama u kosim padežima i 3) kolokacije u širem kontekstu. Netočni odgovori ispitanika grupirani su u tri kategorije (leksičku, gramatičku i preklapanja) unutar kojih su podijeljeni na različite vrste/odstupanja. Kategorija ‚nema odgovora‘ obuhvaća sva prazna mjesta u zadacima (izostavljeni odgovori) te sve odgovore koje nije bilo moguće razumjeti te smjestiti u tri ponuđene kategorije netočnih odgovora.

U kategoriji leksičkih odgovora javljaju se sljedeće vrste odgovora/odstupanja:

1. fonološko-pravopisna odstupanja (FP) – utječu na promjenu fonološkoga statusa leksičke jedinice
2. novotvorenice (NT) – leksičke jedinice nastale prema tvorbenim pravilima hrvatskoga jezika
3. kolokati izvan konteksta (KIK) – postojeće leksičke sveze u hrvatskom jeziku, ali izvan zadanoga konteksta
4. nepoznata motivacija odstupanja (NM) – nejasan kriterij odabira kolokata
U kategoriji gramatičkih odgovora analiza je pokazala da se javljaju sljedeće dvije vrste odstupanja:
5. netočan oblik kolokata (NOK) – netočan padež
6. pogrešna vrsta riječi u odabiru kolokata (VR)
U kategoriji preklapanja primjetne su sljedeće kombinacije više vrsta već spomenutih odgovora leksičke i gramatičke kategorije:
7. kolokati izvan konteksta + netočan oblik kolokata (KIK + NOK)
8. kolokati izvan konteksta + fonološko-pravopisna odstupanja (KIK + FP)
9. kolokati izvan konteksta + fonološko-pravopisna odstupanja + netočan oblik kolokata (KIK + FP + NOK)

Slijedi detaljnija analiza kojom će se objasniti i oprimjeriti sve vrste odgovora.

6.2 Analiza vrsta odgovora u zadacima s kolokacijama u nominativu i kosim padežima za razinu B1 i B2

Analiza vrsta odgovora u zadacima produktivnoga znanja s kolokacijama u nominativu i kosim padežima obuhvatila je ukupno 38 ispitanika razine B1 i 32 ispitanika razine B2. Poglavlje započinje analizom prosječnoga postotka odgovora u zadatku s kolokacijama u nominativu i kosim padežima za ispitanike obje razine znanja u hrvatskom kao J2, a potom se donose rezultati i za svaku pojedinačnu razinu.

Općenito se može reći da analiza s obzirom na vrste odgovora ukazuje na nizak postotak točnih odgovora neovisno o tome jesu li se kolokacije javljale u nominativu ili kosim padežima za obje razine znanja (Tablica 1). Ipak, nešto je viši postotak točnih odgovora primjetan na razini B2 (32 % u nominativu i 18 % u kosim padežima). Od ostalih odgovora, najzastupljenija je leksička kategorija odgovora neovisno o razini i vrsti zadatka.

		B1		B2	
		NOMINATIV	KOSI PADEŽI	NOMINATIV	KOSI PADEŽI
KATEGORIJA ODGOVORA	TOČNO	14	5	36	18
	GRAMATIČKA	3	3	2	3
	LEKSIČKA	25	14	29	23
	PREKLAPANJA	3	4	1	3
	NEMA ODGOVORA	55	75	32	54

Tablica 1. Prosječan postotak pojedine kategorije odgovora u zadatku s kolokacijama u nominativu i kosim padežima za ispitanike razine B1 i B2

Na razini cijeloga uzorka (N=36) u zadatku s kolokacijama u nominativu najviši je postotak točnih odgovora postignut za kolokacije *sportske novine* (58 %) i *osobni podaci* (53 %), a najmanji je postotak točnih odgovora za kolokacije *masovna proizvodnja* (8 %), *sinkronizirano plivanje* (8 %), *nevladina organizacija* (6 %) i *umjetničko klizanje* (3 %). S druge strane, najviše je odgovora izostalo za kolokacije *stereotipna uloga* (72 %), *nevladina organizacija* (67 %), *virtualni prijatelj* (64 %) i *masovna proizvodnja* (61 %) dok je najniži postotak odgovora izostao za kolokacije *društvena mreža* (19 %) i *organska hrana* (17 %).

U zadatku s kolokacijama u kosim padežima za cijeli je uzorak (N=34) točnih odgovora najviše bilo za kolokacije *ljudska prava* (50 %) i *sportske novine* (47 %) dok je najniži postotak točnih odgovora s ukupno 6 % postignut za kolokacije *samohrani roditelj*, *organska hrana*, *farmaceutska industrija*, *masovna proizvodnja*, *umjetničko klizanje*, *sinkronizirano plivanje* i *nevladina organizacija*. Također, najviše je odgovora izostalo za kolokacije *zdravstvena zaštita* (82 %), *masovna proizvodnja* (79 %), *stereotipna uloga* (74 %) i *samohrani roditelj* (68 %) dok je najmanje odgovora izostalo za kolokaciju *sportske novine* (29 %). Potrebno je reći da je za kolokaciju *stereotipna uloga* postotak točnih odgovora u oba zadatka bio 0 %.

6.3 Analiza vrsta odgovora u zadatku s kolokacijama u nominativu i kosim padežima za ispitanike razine B1

Rezultati analize za razinu B1 u hrvatskom kao J2 ukazuju na nizak postotak točnih odgovora neovisno o vrsti kolokacija i vrsti zadatka. (Tablica 2).

		NOMINATIV				KOSI PADEŽI			
		VRSTA KOLOKACIJE							
		VČ		NČ		VČ		NČ	
		JAS	SAS	JAS	SAS	JAS	SAS	JAS	SAS
VRSTA ODGOVORA	TOČNO	22	19	7	7	7	7	1	6
	NOK	3	1	1	0	1	4	0	1
	VR	2	1	3	1	1	0	3	0
	FP	0	0	2	3	1	0	2	2
	NT	11	3	3	7	2	2	1	2
	KIK	11	7	17	11	10	6	9	3
	NM	5	3	14	4	4	2	4	3
	KIK+NOK	1	2	0	1	2	4	2	2
	KIK+FP	4	1	0	2	2	1	0	0
	KIK+FP+ NOK	1	0	1	0	0	0	0	0
	NEMA ODGOVORA	40	63	52	64	69	73	77	80

Tablica 2. Postotak odgovora ovisno o čestoti i asocijativnoj snazi s kolokacijama u nominativu i kosim padežima kod ispitanika razine B1

Najbolji je postotak odgovora ostvaren za kolokacije više čestote i jake asocijativne snage (22 %) i to u zadatku s kolokacijama u nominativu. Od ostalih vrsta, prevladava leksička kategorija odgovora i to kolokati izvan konteksta (KIK) u oba zadatka. Tako su, primjerice, umjesto zadane kolokacije *organska hrana*, ispitanici navodili sljedeće kolokate: *ekološka/prirodna/biološka/zdrava/eko hrana*. Umjesto zadane kolokacije *društvene mreže*, ispitanici su ponudili kolokate poput *digitalne/internetske/javne mreže*, a umjesto kolokacije *kulturna baština* odgovori su bili *gradska/narodna/nacionalna baština*. Također, 11 % odgovora za kolokacije više čestote i jake asocijativne snage odnosi se na novotvorenice kao u primjerima *zdravska hrana*, *bogatski simbol*, *kreditska/bankovska kartica* i *farmaceutička industrija*. Za sve ostale vrste leksičkih i gramatičkih odgovora, kao i preklapanja, postotak odgovora je nizak, tj. u rasponu od 0 do 7 %.

6.4 Analiza vrsta odgovora u zadatku s kolokacijama u nominativu i kosim padežima za ispitanike razine B2

Rezultati analize za razinu B2 u hrvatskom kao J2 ukazuju na 56 % točnih odgovora za kolokacije visoke čestote i jake asocijativne snage bez obzira na vrstu zadatka (Tablica 3).

		NOMINATIV				KOSI PADEŽI			
		VRSTA KOLOKACIJE							
		VČ		NČ		VČ		NČ	
		JAS	SAS	JAS	SAS	JAS	SAS	JAS	SAS
VRSTA ODGOVORA	TOČNO	56	45	23	19	56	38	16	23
	NOK	4	0	1	0	4	11	4	0
	VR	0	0	1	3	0	0	1	1
	FP	1	3	0	1	8	0	1	3
	NT	4	1	8	4	9	1	1	8
	KIK	13	18	21	25	9	9	24	16
	NM	3	3	8	5	4	3	13	4
	KIK+NOK	0	0	0	1	1	4	1	1
	KIK+FP	3	0	1	0	3	0	1	3
	KIK+FP+ NOK	0	0	0	0	3	0	0	0
	NEMA ODGOVORA	18	31	38	43	11	35	38	43

Tablica 3. Postotak odgovora ovisno o čestoti i asocijativnoj snazi s kolokacijama u nominativu i kosim padežima kod ispitanika razine B2

Veći postotak točnih odgovora uočava se kod ispitanika razine B2 u odnosu na ispitanike razine B1. Od ostalih vrsta odgovora, i to u još većem postotku nego kod ispitanika razine B1, prevladavaju kolokati izvan konteksta (KIK). Tako su, primjerice, ispitanici na razini B2 ponudili sljedeće odgovore za pojedine kolokacije:

- (3) masovna proizvodnja: *industrijska, automatska, mehanička*
- (4) samohrani roditelj: *samostalan, usamljen*
- (5) statusni simbol: *luksuzni, životni, vrijednosni, društveni*
- (6) ručna torba: *ženska, prijenosna, osobna, putnička*

Ostale su vrste odgovora zanemarivoga postotka (od 0 do 9 %).

6.5 Analiza vrsta odgovora u zadatku s kolokacijama u širem kontekstu za razinu B1 i B2

U trećem zadatku produktivne razine s kolokacijama u širem kontekstu sudjelovalo je ukupno 70 ispitanika razine B1 (N=38) i B2 (N=32).

Općenito se može reći da dobiveni rezultati pokazuju nizak postotak točnih odgovora (8 %), osobito za razinu B1 (Tablica 4). Kao i u prethodna dva zadatka od ostalih odgovora prevladava leksička kategorija, osobito na razini B2. Na razini cijeloga uzorka (N=70) u zadatku s kolokacijama u širem kontekstu najviši je postotak točnih odgovora postignut za kolokacije *životni standard* (53 %) i *ljudska prava* (46 %), a najmanji je postotak točnih odgovora za kolokacije *masovna proizvodnja* (1 %), *klimatski uvjet* (6 %) te *nevladina organizacija*, *organska hrana* i *ruralno područje* s 4 % točnih odgovora. S druge strane, najviši je postotak odgovora izostao za kolokacije *klimatski uvjet* (81 %) i *masovna proizvodnja* (81 %) dok je najniži postotak odgovora izostao za kolokacije *životni standard* (26 %) i *društvene mreže* (30 %). Za kolokaciju *smrtonosne bolesti* nema točnih odgovora.

		B1	B2
KATEGORIJA ODGOVORA	TOČNO	8	24
	GRAMATIČKA	2	2
	LEKSIČKA	12	28
	PREKLAPANJA	2	4
	NEMA ODGOVORA	75	41

Tablica 4. Prosječan postotak pojedine kategorije odgovora u zadatku s kolokacijama u širem kontekstu za ispitanike razine B1 i B2

Analiza odgovora s obzirom na čestotu i asocijativnu snagu kolokacija u daljnjem tekstu donosi jasniji uvid u zastupljenost različitih vrsta odgovora na razini B1 i B2 (Tablica 5). Rezultati pokazuju da je postotak točnih odgovora veći za razinu B2 nego za B1, što je u skladu i s prethodno spomenutim rezultatima s kolokacijama u izoliranim rečenicama u nominativu i kosim padežima.

		NOMINATIV				KOSI PADEŽI			
		VRSTA KOLOKACIJE							
		VČ		NČ		VČ		NČ	
		JAS	SAS	JAS	SAS	JAS	SAS	JAS	SAS
VRSTA ODGOVORA	TOČNO	14	3	5	11	50	11	9	26
	NOK	3	0	1	2	3	0	0	2
	VR	4	1	0	0	2	1	1	1
	FP	0	0	0	0	1	0	0	1
	NT	4	1	5	1	6	1	3	4
	KIK	5	3	12	9	11	18	28	26
	NM	4	1	4	1	3	3	8	1
	KIK+NOK	1	2	1	0	1	6	0	1
	KIK+FP	2	1	0	1	1	5	2	1
	KIK+FP+ NOK	1	0	0	0	0	0	0	0
	NEMA ODGOVORA	63	89	73	76	22	56	49	38

Tablica 5. Postotak odgovora s obzirom na čestotu i asocijativnu snagu u zadacima s kolokacijama u širem kontekstu kod govornika razine B1 i B2

Osobito se ističe postotak točnih odgovora (50 %) za kolokacije više čestote i jake asocijativne snage na razini B2. Kao i u prethodnim zadacima, i u ovom zadatku od ostalih ponuđenih odgovora prevladavaju kolokati izvan konteksta (KIK) dok je postotak za ostalu vrstu odgovora vrlo nizak u rasponu od 0 do 6 %. Zanimljivo je spomenuti da je vrsta odgovora kolokati izvan konteksta (KIK) ostvarila najveći postotak odgovora s kolokacijama niže čestote i jake asocijativne snage na razini B2 čemu svjedoče i primjeri kolokacija te vrste:

(7) smrtonosna bolest: *teška, dobroćudna, strašna, opasna, genetska, kronična, infekcijska*

(8) samohrani roditelj: *samostalan, usamljen, razveden, pojedinačni, rastavljen*

6.6 Analiza gramatičkih odstupanja

Postotak je gramatičkih odstupanja u svim zadacima vrlo nizak, što pokazuje da morfološka obilježja riječi nisu imala značajniji utjecaj na znanje imenskih kolokacija. Na razini B1 na NOK otpada 1 % u zadatku s kolokacijama u nominativu, odnosno 2 % u zadatku s kolokacijama u kosim padežima. Na razini B2 primjetan je 1 % odgovora NOK bez obzira na vrstu zadatka. U zadatku s kolokacijama u širem kontekstu, NOK je zastupljen s 1 % odgovora na obje razine znanja. S obzirom na to da je u ovom istraživanju jedan od

ciljeva bio ispitati utječu li morfološka obilježja riječi na usvajanje imenskih kolokacija, analizom gramatičkih odstupanja (NOK) u svim zadacima primjetno je da se javljaju sljedeće tendencije kod odabira kolokata (pridjev):

1. nominativ se mijenja kosim padežima – *farmaceutskog* industrija (umj. farmaceutska industrija); *privatne* podaci (umj. osobni podaci)
2. kosi se padeži mijenjaju nominativom – *socijalna* mrežama (umj. društvenim mrežama); *samohrani* roditelje (umj. samohrane roditelje)
3. kosi se padeži mijenjaju kosim padežima – *društvenih* mrežama (umj. društvenim mrežama); *ljudskih* pravima (umj. ljudskim pravima); *ručnoj* torbu (umj. ručnu torbu)
4. dodavanje nastavka analogijom prema imenici – *sinkronizirane* plivanje, *statusnom* simbolom, *opasni* bolesti.

Rezultati ove analize potvrđeni su i u analizi pogrešaka pridjeva i imenica u Novak (2002). Također, u vrlo malom postotku primjetno je da se ispitanici u odabiru kolokata oslanjaju i na druge vrste riječi (VR), odnosno imenice kao u primjerima: *status* simbol, *akcija* film, *život* standard, *zdravljem* zaštitu. Na uporabu drugih vrsta riječi u odabiru kolokata (VR) otpada 2 % odgovora u zadatku s kolokacijama u nominativu i 1 % u zadatku s kolokacijama u kosim padežima na razini B1. Na razini B2 odgovor VR zastupljen je s 1 % bez obzira na to jesu li kolokacije u nominativu ili kosim padežima. Na obje srednje razine znanja u zadatku s kolokacijama u širem kontekstu na odgovor VR također otpada 1 % odgovora.

6.7 Analiza preklapanja više vrsta odgovora

Kao što je već spomenuto tijekom analize, preklapanja više vrsta odgovora javljaju se u iznimno malom postotku. Općenito se može reći da se sve vrste preklapanja na razini B1 javljaju u sljedećim postotcima: 3 % u zadatku s kolokacijama u nominativu, 4 % u zadatku s kolokacijama u kosim padežima i 2 % u zadatku s kolokacijama u širem kontekstu. Na razini B2 postotak je preklapanja podjednak razini B1, odnosno 1 % u zadatku s kolokacijama u nominativu, 3 % u zadatku s kolokacijama u kosim padežima i 4 % u zadatku s kolokacijama u širem kontekstu. U odgovorima ispitanika primijećeni su sljedeći primjeri preklapanja:

- a) kombinacija semantičkoga i fonološko-pravopisnoga odstupanja (KIK + FP) zbog pogrešnog izbora kolokata u zadanom kontekstu te neusvojenosti izraza pridjeva:

(9) *socialnim* (umj. društvenim) mrežama

(10) *bijološku* (umj. organsku) hranu

(11) *luksusni* (umj. statusni) simbol

- b) kombinacija semantičkoga i gramatičkoga odstupanja (KIK+NOK) zbog pogrešnog izbora kolokata u zadanom kontekstu te netočnoga oblika pridjeva:
(12) *javni/internetski* (umj. društvenim) mrežama
- c) kombinacija semantičkoga, fonološko-pravopisnoga i gramatičkoga odstupanja (KIK + FP + NOK) zbog pogrešnog izbora kolokata u zadanom kontekstu, neusvojenosti izraza te netočnoga oblika pridjeva:
(13) *industrijskih* (umj. masovna) proizvodnja.

6.8 Analiza vrste odgovora kolokati s nepoznatom motivacijom

Potrebno je spomenuti da se manji dio postotaka odnosi i na kolokate za koje nije jasan kriterij odabira te su označeni kao kolokati s nepoznatom motivacijom (NM) kao u primjerima:

- (14) *čoveče* (umj. ljudska) prava
(15) *debetna* (umj. kreditna) kartica
(16) *akcnih* (umj. akcijski) film
(17) *plesnje* (umj. sinkronizirano) plivanje

Na vrstu odgovora NM na razini B1 otpada 7 % u zadatku s kolokacijama u nominativu, 4 % u zadatku s kolokacijama u kosim padežima i 2 % u zadatku s kolokacijama u širem kontekstu. Na razini B2 NM se javlja u 4 % odgovora u zadatku s kolokacijama u nominativu, 5 % u zadatku s kolokacijama u kosim padežima i 4 % u zadatku s kolokacijama u širem kontekstu.

7 RASPRAVA

Analiza rezultata ukazuje da ispitanici obje razine znanja ostvaruju najviši prosječan postotak točnih odgovora za kolokacije visoke čestote i jake asocijativne snage i to u svim zadacima popunjavanja praznina. Kolokacije visoke čestote i jake asocijativne snage češće su u jezičnoj uporabi te ih k tome karakterizira veća predvidljivost, odnosno mogućnost kombiniranja s manjim brojem leksičkih sastavnica, što u mentalnom leksikonu neizvornoga govornika stvara jače asocijativne veze. Dominacija je kolokacija visoke čestote i jake asocijativne snage potvrđena i u prijašnjim radovima u hrvatskom kao J2 (Ordulj 2017) i hrvatskom kao J1 (Ordulj i Cvikić 2017), a također je u skladu i s radovima za engleski kao J2 (Siyanova-Chanturia 2015; Siyanova i Schmitt 2008). Nadalje, ispitanici razine B1 imaju veći prosječan postotak točnih odgovora s kolokacijama u nominativu u odnosu na kolokacije u kosim padežima. Razvidno je da ispitanici razine B1 postižu svega 22 % točnih odgovora (Tablica 2) i to samo za kolokacije visoke čestote i

jake asocijativne snage u nominativu, što upućuje na još uvijek slabije razvijenu gramatičku kompetenciju, odnosno slabiju ovladanost pridjevskom deklinacijom u hrvatskom kao J2. S druge strane, ispitanici razine B2 imaju podjednak prosječan postotak točnih odgovora (56 % za VČ+JAS) (Tablica 3) neovisno radi li se o kolokacijama u nominativu ili kosim padežima. Drugim riječima, rezultati pokazuju da morfološka obilježja nisu imala utjecaj na uporabu kolokacija kod ispitanika razine B2, što je i u skladu s njihovom razvijenijom gramatičkom i leksičkom kompetencijom, a također je potvrđeno i u hrvatskom kao J1 (Ordulj i Cvikić 2017). Iako zasebna analiza ukazuje na razmjerno nizak postotak gramatičkih odstupanja, primjetno je nekoliko tendencija pri odabiru kolokata pri čemu se nominativ mijenja kosim padežima ili se kosi padeži mijenjaju nominativom i drugim kosim padežima te se nastavci također dodaju analogijom prema imenici. Spomenuti su obrasci pri odabiru pridjeva potvrđeni i u Novak (2002). Potrebno je spomenuti da je tijekom provedbe istraživanja, unatoč jasnoj uputi istraživača da u svim zadacima nedostaje samo jedna riječ i to pridjev, bilo dosta upita ispitanika o tome što je to pridjev iz čega je razvidno da neizvorni govornici imaju poteškoća s prepoznavanjem vrsta riječi. Veći broj ispitnih materijala zbog ovoga se razloga smatrao nevažecim jer su ispitanici umjesto pridjeva (kolokat) često navodili glagole, imenice, zamjenice i prijedloge uz zadanu osnovu kolokacije (imenica). Iako je riječ o pojavi koja je potvrđena i kod neizvornih govornika engleskoga (Miščin 2012) i japanskoga jezika (Cao i Nishina 2007) te vrlo heterogenoj skupini ispitanika u ovom istraživanju, na srednjoj razini znanja u morfološki razvijenom jeziku kao što je HJ neusvojenost i nerazlikovanje vrsta riječi veliki je problem koji se, osim na razvoj gramatičke kompetencije, reflektira i na samo razumijevanje poruke, osobito kada je riječ o leksičkim svezama. Osim toga, na razini B1 moguće je uočiti 11 % novotvorenica pri čemu ispitanici proizvode nove leksičke jedinice već usvojenim tvorbenim morfemima (*zdravska hrana*, *bogatski simbol* ...). Kovanje je novih riječi zabilježeno i kod neizvornih govornika engleskoga (Huo 2014) i japanskoga jezika (Cao i Nishina 2007).

Rezultati analize vrsta odgovora pokazuju da na obje razine znanja u hrvatskom kao J2 i u svim zadacima na produktivnoj razini dominira leksička kategorija odgovora, točnije kolokati izvan konteksta (KIK) koji obuhvaćaju postojeće leksičke sveze u hrvatskom jeziku, ali izvan zadanoga konteksta. Ovim je rezultatom hipoteza potvrđena. Oslanjanje na kolokate izvan konteksta pokazuje da su ispitanici u mogućnosti tvoriti različite vrste leksičkih sveza pomoću usvojenih leksičkih jedinica s ciljem konkretizacije značenja. Iako širi kontekst nije značajnije utjecao na uporabu kolokacija na obje razine znanja, što je i u skladu s radom za hrvatski kao J1 (Ordulj i Cvikić 2017), zanimljivo je spomenuti da su kolokati izvan konteksta (KIK) zabilježili najveći postotak odgovora s kolokacijama niže čestote i jake asocijativne snage (28 %) (Tablica 5) na razini B2 u zadatku s kolokacijama u širem kontekstu. Teško je pretpostaviti što je tome uzrok, no moguće objašnjenje odnosi se na izloženost spomenutim kolokacijama u svakodnevnom životu kroz društvene mreže, putovanja i hobije, ali i na prezentaciju kolokacija u širem kontekstu i nemogućnost razumijevanja kako ciljanih kolokacija tako i ostalih leksičkih jedinica

u tekstu. Analiza preklapanja više vrsta odgovora ukazuje na pojavu koja je zabilježena i u istraživanjima za engleski kao J2 (Nesselhauf 2003). Shodno tome, uočava se kombinacija semantičkoga, fonološko-pravopisnoga i gramatičkoga odstupanja. Naposljetku, razmjerno malen postotak odgovora otpada i na kolokate s nepoznatom motivacijom. Potrebno je reći da je vrlo teško pretpostaviti što je tome uzrok bez opsežnije, metalingvističke analize pri kojoj bi i sami ispitanici detaljnije obrazložili svoje odgovore.

8 ZAKLJUČAK

Osnovni je cilj ovoga rada bio istražiti i analizirati vrste odgovora kod imenskih kolokacija u zadacima popunjavanja praznina u hrvatskom kao J2. Produktivno se znanje imenskih kolokacija na razini B1 i B2 u hrvatskom kao J2 provjerilo trima zadacima popunjavanja praznina s kolokacijama u nominativu, kosim padežima i širem kontekstu. Zastupljene su kolokacije bile različite čestote i asocijativne snage kolokacijskih sastavnica.

Analita rezultata pokazuje da u svim zadacima popunjavanja praznina prevladava nizak postotak točnih odgovora te vrsta odgovora kolokati izvan konteksta (KIK) na obje srednje razine znanja. Postavljena je hipoteza (H1) potvrđena u potpunosti. Treba spomenuti da je postotak točnih odgovora viši za razinu B2 u odnosu na razinu B1 u svim zadacima popunjavanja praznina bez obzira na čestotu i asocijativnu snagu kolokacija, što upućuje na ipak bolje razvijenu kolokacijsku kompetenciju ispitanika razine B2. No, općenito se može reći da je kolokacijska kompetencija u hrvatskom kao J2 još uvijek nedovoljno razvijena na razini B2, a osobito na razini B1. Detaljnija je analiza pokazala da je na razini B1 najviši postotak točnih odgovora (22 %) te novotvorenic (11 %) kod kolokacija više čestote i jake asocijativne snage, ali samo u zadatku s kolokacijama u nominativu. Ističe se i 28 % odgovora kolokati izvan konteksta (KIK) za kolokacije niže čestote i jake asocijativne snage na razini B2.

Nizak postotak točnih odgovora ukazuje na potrebu eksplicitnijega poučavanja kolokacija te važnost razvijanja kolokacijske kompetencije. Osim što nastavnici moraju osvijestiti i vrste i izvor kolokacijskih odstupanja, i neizvorni govornici već od početne razine moraju shvatiti da je učenje kolokacija obogaćuje vokabular, utječe na razvoj vještine čitanja, pridonosi razvoju fluentnosti te prirodnijoj komunikaciji na J2. Upravo zato nastavnici trebaju uvoditi jednostavnije vrste kolokacija već od početne razine te usložnjavanje jezičnoga znanja popratiti odgovarajućim kolokacijskim vrstama i vježbama. Na samom je početku potrebno birati kolokacije više čestote i jače asocijativne snage, a s razvojem leksičke i kolokacijske kompetencije uvoditi i kolokacije niže čestote i slabije asocijativne snage. Neizvorni govornici istovremeno trebaju razvijati strategije učenja kolokacija. U tome bi im od velike pomoći, za početak, bio i kolokacijski rječnik koji za hrvatski kao J2 još uvijek, nažalost, ne postoji pa se odabir kolokacija još uvijek temelji na analizi postojećih udžbenika ili pretraživanju dostupnih korpusa.

LITERATURA:

- ANIĆ, Vladimir (2003) *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi liber.
- BLAGUS BARTOLEC, Goranka (2014) *Riječi i njihovi susjedi. Kolokacijske sveze u hrvatskom jeziku*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- BURIĆ, Helena/Josip LASIĆ (2012) Kolokacije u nastavi inojezičnoga hrvatskog. Renata Relja (ur.), *Zbornik radova Filozofskoga fakulteta u Splitu 5*. Split: Filozofski fakultet, 233-249.
- CAO, Hongquan/Kikuko NISHINA (2007) *Error analysis of japanese adjectival collocations for an error database*. CASTEL-J Proceedings. Hawaii.
<http://castelj.kshinagawa.com/proceedings/files/Poster06%20Cao.pdf>
- DURRANT, Philip/Norbert SCHMITT (2009) To what extent do native and non-native writers make use of collocations?. *IRAL* 47, 157-177 DOI: <https://doi.org/10.1515/iral.2009.007>
- ELLIS, C. Nick/Rita SIMPSON-VLACH/Carson MAYNARD (2008) Formulaic Language in Native and Second Language Speakers: Psycholinguistics, Corpus, Linguistics and TESOL. *TESOL Quarterly* 41 (3): 375-396.
http://www-personal.umich.edu/~ncellis/NickEllis/Publications_files/TQ.pdf
- FIRTH, John Rupert (1957) A synopsis of Linguistic Theory, 1930-1955. *Studies in Linguistic Analysis*. Special Volume. Oxford: Philological Society.
- GITSAKI, Christina (1999) *Second Language Lexical Acquisition. A study of the Development of Collocational Knowledge*. San Francisco-London-Bethesda: International Scholars Publications.
- GILQUIN, Gaëtanelle (2007) To err is not all. What corpus and elicitation can reveal about the use of collocations by learners. *Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik*, 55(3): 273-291. DOI: <https://doi.org/10.1515/zaa.2007.55.3.273>
- GONZÁLEZ FERNÁNDEZ, Beatriz/Norbert SCHMITT (2015) How much collocation knowledge do L2 learners have?. *International Journal of Applied Linguistics* 166 (1): 94-126. DOI: 10.1075/itl.166.1.03fer
- HILL, Jimmie (1999) Collocational competence. *English Teaching Professional* 11, 4-7.
- HUO, Yanjuan (2014) Analyzing Collocation Errors in EFL Chinese Learners' Writings Based on Corpus. *Higher Education of Social Science*, 7(1): 87-91. http://cscanada.net/index.php/hess/article/viewFile/5182/pdf_67
- HUSSEIN, Ryad Fayeze (1990) Collocations: The missing link in vocabulary acquisition amongst EFL learners. *Papers and studies in contrastive linguistics* 26, 123-136.
- JAÉN, María Moreno (2007) A corpus-driven design of a test for assessing the ESL collocational competence of university students. *International Journal of English Studies* 7(2): 127-147. <http://revistas.um.es/ijes/article/view/49031/46901>
- JAMES, William (1950) *The Principles of Psychology*. Volume 1. New York: Dover Publications.

- JOJIĆ, Ljiljana (ur.) (2015). *Veliki rječnik hrvatskoga standardnoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- KOYA, Taeko (2003) A study of Collocation in English and Japanese Noun-Verb Combinations. *Intercultural Communication Studies* 12(1): 125-145. <https://web.uri.edu/iaics/files/08-Taeko-Koya.pdf>
- LJUBEŠIĆ, Nikola/ Tomaž ERJAVEC (2011) hrWaC and slWac: Compiling Web Corpora for Croatian and Slovene. I. Habernal i V. Matoušek (ur.), *Text, Speech and Dialogue. TSD 2011. Lecture Notes in Computer Science*. Vol. 6836. Berlin: Springer, 395-402. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-642-23538-2_50
- NATION, Paul (2001) *Learning vocabulary in another language*. United Kingdom: Cambridge University Press.
- NESSELHAUF, Nadja (2003) The Use of Collocations by Advanced Learners of English and Some Implications for Teaching. *Applied Linguistics* 24(2): 223-242.
- NOVAK, Jasna (2002) Neke morfološke pogreške stranaca kod učenja hrvatskoga kao drugoga ili stranoga jezika. N. Ivanetić, B. Pritchard i D. Stolac (ur.), *Primijenjena lingvistika u Hrvatskoj – Izazovi na početku XXI. stoljeća*. Zagreb – Rijeka; Graftrade, 373-401.
- MIKELIĆ PRERADOVIĆ, Nives/ Monika BERAC' /Damir BORAS (2015) Learner Corpus of Croatian as a Second and Foreign Language. K. Cergol Kovačević i S. L. Udier (ur.), *Multidisciplinary Approaches to Multilingualism*. Frankfurt am Main, Germany: Peter Lang, 107-126.
- MIŠČIN, Evelina (2012) *Glagolske kolokacije u engleskome jeziku medicinske struke*. Osiijek: Filozofski fakultet. Doktorska disertacija. <http://dar.nsk.hr/?vdoc=8794&page=1>
- ORDULJ, Antonia/Lidija CVIKIĆ (2017) Čimbenici ovladanosti kolokacijama kod izvornih govornika hrvatskoga jezika. *Croatian Journal of Education* 19(4): 1167-1197. <https://doi.org/10.15516/cje.v19i4.2655>
- ORDULJ, Antonia (2017) Kolokacijska kompetencija u hrvatskom kao inom jeziku. *Philological studies* XV (2): 196-218. http://philologicalstudies.org/dokumenti/2017/issue2/17_Ordulj.pdf
- PAWLEY, Andrew/Frances H. SYDER (1983) Two puzzles of linguistic theory: nativelylike selection and nativelylike fluency. J. C. Richards i R. W. Schmidt (ur.), *Language and communication*. London: Longman. 191-225. https://lexutor.ca/rt/pawley_syder_83.pdf
- PETROVIĆ, Bernardina (2007) Razvijanje kolokacijske kompetencije u hrvatskome kao stranom i drugom jeziku. *Strani jezici* 3, 31-38.
- PHOOCHAROENSIL, Supakorn (2011) Collocational Errors in EFL Learners' Interlanguage. *Journal of Education and Practice* 2 (3): 103-120. <http://www.iiste.org/Journals/index.php/JEP/article/view/204/1862>
- Read, J. (2000). *Assessing Vocabulary*. Cambridge University Press.
- SIYANOVA-C-HANTURIA, Anna (2015) Collocation in beginner learner writing: A longitudinal

study. *System*, 53, 148–160. <https://www.victoria.ac.nz/lals/about/attachments/Siyanova-Chanturia-System-2015.pdf>

SIYANOVA, Anna/Norbert SCHMITT (2008) L2 learner production and processing of collocation: A multi-study perspective. *Canadian Modern Language Review* 64, 429-458. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.722.789&rep=rep1&type=pdf>

SHOOSHTARI, Zohreh/Nasibeh KARAMI (2013) Lexical Collocation Instruction and Its Impact on Iranian Non-academic EFL Learners' Speaking Ability. *Journal of Language Teaching and Research*, 4 (4): 767-776. <http://www.academypublication.com/issues/past/jltr/vol04/04/16.pdf>

Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje (ZEROJ) (2005) Zagreb: Školska knjiga.

POVZETEK

Analiza odgovorov z imenskimi kolokacijami v hrvaščini kot J2

Prispevki, ki obravnavajo razvoj kolokacijske kompetence v hrvaščini kot drugem in tujem jeziku (J2), niso številni, zato še ni narejena tipologija kolokacijskih odstopanj kot tudi ne tipologija različnih vrst v preverjanjih dobljenih odgovorov. Prav zato je cilj prispevka analiza različnih vrst odgovorov pri produktivnih nalogah, s katerimi preverjamo poznavanje imenskih kolokacij glede na njihovo pogostost, asociativno moč in raven znanja jezika. V analizi odgovorov smo zajeli tri produktivne naloge: 1) izolirane stavke s kolokacijami v imenovalniku, 2) izolirane stavke s kolokacijami v odvisnih sklonih in 3) kolokacije v širšem kontekstu. Odgovori sodelujočih v raziskavi so razvrščeni v tri kategorije (leksikalno, slovnično in kombinirano), znotraj katerih smo razlikovali različna odstopanja. Analizo smo na vzorcu 70 tujih govorcev hrvaščine, ki imajo raven znanja B2 in B1, izvedli za imenske kolokacije, kjer je osnova samostalnik, kolokat pa pridevnik. Preden smo izdelali analitična orodja, smo naredili dve predhodni raziskavi: analizo kolokacij v dveh korpusih (CROLTEC in hrWaC) ter določitev asociativne moči kolokacij na vzorcu rojenih govorcev hrvaščine. Ugotovimo lahko, da na obeh ravneh znanja prevladuje visok odstotek napačnih odgovorov in kolokatorjev v nalogah, kjer ni podan kontekst (KIK). Kljub temu je potrebno omeniti, da je, ne glede na pogostost in asociativno moč kolokacij, odstotek pravilnih odgovorov pri vseh nalogah višji na ravni B2 kot na ravni B1.

Ključne besede: imenske kolokacije, hrvaščina kot J2, kolokacijska kompetenca in odstopanja

ABSTRACT

Answer type analysis of noun collocations in Croatian as L2

The development of collocational competence is a highly complex process similar to learning individual lexical units, where different deviations occur. There is a lack of research on collocational competence of non-native speakers of Croatian and there is still no collocational deviation or answer type typology. Therefore, the main goal of this research was to examine the answer types in productive knowledge tasks on noun collocations, considering their frequency, associative strength, and subjects' Croatian as L2 (CLS) proficiency level. The answer type analysis comprised three blank-filling tasks of the productive level: 1) isolated sentences with collocations in the morphologically unmarked nominative case, 2) isolated sentences with morphologically marked collocations in oblique cases, and 3) collocations in a wider context. Responses were grouped into three categories (lexical, grammatical, and overlapping answers), which were then divided into different types or deviations. The research deals only with noun collocations having nouns as bases and adjectives as their collocators. The sample comprised of 70 students of Language exercises in Croatian as L2 at B2 and B level. Before creating the research instruments (blank-filling tests), it was necessary to verify collocations in the hrWaC and CROLTEC corpus. Finally, the associative strength of collocational elements was assessed by native speakers of Croatian. It can generally be said that there is a high percentage of incorrect answers and collocators out of context (KIK) answer types on both levels of CSL proficiency in productive level tasks. However, the percentage of correct answers by subjects of higher CSL proficiency is higher than by those with lower CSL proficiency in all productive tasks, regardless of frequency and the associative strength of collocations, which shows that higher CSL proficiency level indicates better collocational knowledge.

Key words: *noun collocations, Croatian as L2, collocational competence and deviations*